

ערבים זה

זה

**בשנים האחרונות
הולכת ומשתררת
בישראל אופנה, או
נורמה, של עבודות
באורך מלא –**

**מופעים באורך של
שעה לפחות**

שממלאים ערב שלם.

הראשון שהופיע עם

עבודות באורך מלא

בעקביות היה משה

אפרתי, והיום

הכוריאוגרפים

הממוסדים, ובראשם

אוהד נהרין ורמי

באר, וגם הפחות

ממוסדים, למשל

נועה דר, ענת דניאלי,

עידו תדמור, ליאת

דרור וניר בן-גל

מקדישים את עיקר

מרצם ליצירות כאלה

מאת גל אלטר

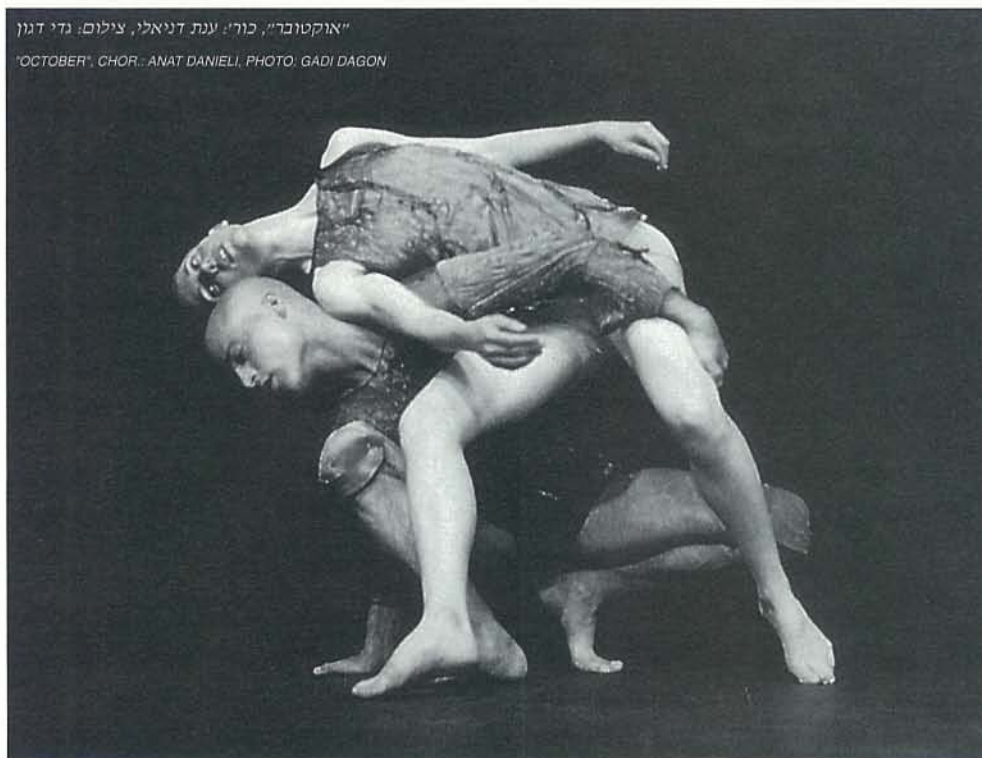
עידו תדמור הוא חריג בכך שהתחיל את הקריירה שלו כיוצר עבודות באורך מלא. לאחרים ברשימה יש תיק עבודות לא מבוטל של יצירות קצרות יותר, וביניהן גם עבודות עם מעט משתתפים. יצוין גם שרובם הגיעו לשיאם דווקא בעבודות הקצרות והקומפקטיות.

כל אלה שמנינו לעיל הם יוצרים מוכשרים, ובדרך כלל יש הרבה פרטים עשויים היטב בערבים שלהם, אולם ככלל סובלות עבודותיהם מיומנות רבה, שלא לומר מגאלומניה, וגם מבריחה מאתגר הקומפוזיציה השלמה. אלה דברים קשים, אך כדאי לזכור, כי כוריאוגרף כמו גיורגי בלנשין (לא בדיוק כוריאוגרף זניח) מעולם לא יצר עבודות של ערב שלם ואני מניח שלא בגלל שלא הרשו לו...

המחול הוא אמנות שלובה במוסיקה ולכן טבעי להתייחס למחול בכלים המקבילים להתייחסות למוסיקה. למשל, אני מצפה

מכוריאוגרפים שיידעו ליצור קומפוזיציות ברמה שאינה נופלת מזאת של מלחינים. למושג קומפוזיציה יש יותר מממד אחד - ממד אחד הוא התמונה בחלל, כלומר מצב הרקדנים יחסית לחלל ואופן העמדתם במרחב הבמה, וממד שני הוא קו ההתפתחות של היצירה בזמן. שני ממדים אלה אינם בלתי תלויים, כמובן. במחול מתהוות צורות בחלל בכל רגע, ותהליך השינוי בתצורות אלה היא התפתחותו של המחול. היום במחולות רבים ניכר שהושקעה עבודה בצד החזותי - בתאורה ובתפאורה מרשימות. לרוב הכוריאוגרפים גם יש היכולת ליצור תנועה מעניינת עם חותם אישי. חלק מהם יודעים ליצור קטעי תנועה קבוצתיים, שבהם יש שימוש נבון בכל המשתתפים, וגם זה יוצר חלל עשיר. אך כמעט אף פעם לא ראיתי רצף של עושר, מבחינת פיתוח של אותם רעיונות לאורך המחול כולו. בדרך כלל תמונה רודפת תמונה בלי קו מאחד שייתן טעם לסדר שנבחר. רוב הכוריאוגרפים מכירים בחשיבות פרק הסיום, ובצורך לאחד בו את הקצוות, אולם לא כל תפאורת אפשר לטאטא אל מתחת לסיום. ויש יוצרים שחושבים כנראה שאסור לוותר על אף שעל כוריאוגרפי, שהם חייבים להראות כל רעיון שלהם מכל זווית אפשרית ובכל וריאציה, ובכמה שיותר חזרות בכל פעם. בכוריאוגרפיות כאלה יש אמנם ניצול של רעיונות אבל אפשר למות מזה.

ליוצרים של עבודות ארוכות יש, אפוא, שתי בעיות מנוגדות - עודף רעיונות ומחסור בהם, ובמקרה של שתיהן האגו הוא יועץ גרוע. השאלה האמיתית שעל כוריאוגרף (כמו על

"אוקטובר", כוריאוגרפיה: ענת דניאלי, צילום: גדי דגון
"OCTOBER", CHOR.: ANAT DANIELI, PHOTO: GADI DAGON

"לקרימוזה", 1995, כור: נעה דר

רקדנים: אפרת סטמפלר, יעל שנל, הלל קונן, ניר תמיר

צילום: גדי דגון

"LACHRIMOSA", CHOR.: NOA DAR, PHOTO: GADI DAGON

"לשבת לקום אהובי", 1996

כור: ליאת דרור וניר בן-גל, צילום: דן לב

"LAND OF RAPE AND HONEY"

CHOR.: LIAT DROR & NIR BEN-GAL, PHOTO: DAN LEV

מלחין) לשאול את עצמו איננה כמה רעיונות יש לו אלא כיצד יפתח אותם בצורה עשירה ויקשור אותם האחד אל השני.

מעט רעיונות יכולים דווקא להיות בסיס מצוין ליצירה, כי אז יש מקום למיצויים וליצירת התפתחות, בתנאי שהיוצר מכיר במגבלותיו. זאת אומרת, שיוצר שהחומר התנועתי (והתיאטרי, החזותי, וכיו') מגיע אצלו למיצוי בתוך כעשרים דקות - צריך ליצור ריקוד של כעשרים דקות. כמובן, אין פרמטרים מוחלטים למיצוי של רעיון, אך במיצוי הכוונה שהרעיון מתפתח ומתבטא אך לא נלעס לעיפה. לא נעים להיות במצב של צפייה ראשונה במחול מתוך ידיעה מראש מה עומד להתרחש בדקה הקרובה. ההחלטה "אני אעשה ערב", אם אינה מתייחסת לחומרים שיש ביצירה בפועל, מובילה לעבודות מגאלומניות - שיש בהן פנינים אמיתיות שאילו זוקקו היו מובילות למחולות נפלאים, אך הן אובדות בבלייל טרחני ומצער.

מנגד יש כוריאוגרפים נורא "יצירתיים", שיש להם המון רעיונות כל הזמן והם מתעקשים לתת לכולם ביטוי, אך סולדים מהעבודה השחורה של הקומפוזיציה, הפיתוח והחיבור בין הרעיונות והמיצוי שלהם. ההיצמדות הנרקסיסטית לכל מה שעולה בראש, גם אם אלה דברים סותרים או כאלה שאינם מתחברים למכלול אורגני, מובילה ליצירה של משהו שניתן אולי לכנותו "מחרוזת ריקודים בסדר לא מחייבי". יצירה כזו, למרות רגעים של יופי, לא מותירה משקע ממשי אצל הצופה. אפשר כמובן לטעון לזכות "קשר אסוציאטיבי ואישי" בין הפרקים השונים, אבל זו פשוט התחמקות מאחריות לקומפוזיציה.

בעבודה של אימפרוביזציה זה כמובן הסוג היחיד של קשר שיכול להיות בין הפרקים, אבל אין כמעט עבודות כאלה המוצגות לקהל. אם המוסיקה מוקלטת מראש והתנועה בנויה לכל פרטיה, אין שום סיבה שדווקא המבנה הכללי של היצירה יישאר פרוץ ואסוציאטיבי. החומר האישי והאסוציאטיבי הוא כמובן מקור היצירה, אך צריך לדעת לבשל את חומרי הגלם הללו, וכוריאוגרף יצירתי צריך לדעת שאת רוב הרעיונות הנפלאים שלו לא יוכל להגשים בעבודה אחת.

מחול, כמו מוסיקה, הוא במיטבו כאשר יש בו שלמות אורגנית, דהיינו, שכל פרט מהמכלול קשור לאחרים לרוחב, בחלל, ולעומק - בהתפתחות, וקשה מאוד ליצור עבודות ארוכות עם הרבה משתתפים, שבהם האורגניות הזאת מושגת. לכן גדולי המלחינים לא הרבו לכתוב סימפוניות (בדרך כלל, משום מה, לא יותר מתשע) ואין שום סיבה שכוריאוגרפים יניחו שדווקא הם כן יכולים.